

Туристська анімація, як складова професійної підготовки фахівців до роботи у сфері дитячо-юнацького туризму

Скрипченко І.Т.

Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту

Анотація. При достаточном количестве ВНЗ на Украине по подготовке кадров для сферы туризма наблюдается недостаточный уровень знаний и умений выпускников, которые бы отвечали сегодняшним требованиям. В статье показана необходимость включения элементов туристской анимации в учебный процесс подготовки будущих специалистов по физической культуре и спорту с целью повышения их профессиональной компетентности и способностей работать в сфере детско-юношеского туризма. Для этого необходимо усовершенствовать учебно-методическую работу и откорректировать содержание программ учебных дисциплин.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, туристская анимация, детско-юношеский туризм.

Анотація. При достатній кількості ВНЗ на Україні з підготовки кадрів для сфери туризму спостерігається недостатній рівень знань і умінь випускників, які б відповідали вимогам сьогодення. В статті показано необхідність включення елементів туристської анімації у навчальний процес підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту з метою підвищення їх професійної компетентності та здатності здійснювати діяльність в сфері дитячо-юнацького туризму. Таким чином, необхідно удосконалити навчально-методичну роботу та відкоригувати зміст програм навчальних дисциплін.

Ключові слова: професійна підготовка, туристська анімація, дитячо-юнацький туризм.

Annotation. In the universities of Ukraine training for the tourism industry there is a low level of knowledge and skills of graduates that does not correspond to today's requirements. Shows the necessity to incorporate elements of the tourist animation in the learning process preparation of the future experts in physical training and sports order to improve their professional competence and ability to work in the sphere of of youth tourism. Today it is necessary to improve the educational works and edit the content of programs of academic disciplines.

Keywords: professional training, tourist animation, children and youthful tourism.

Постановка проблеми та актуальність теми. Вирішити сучасні проблеми та визначити перспективні напрямки розвитку дитячо-юнацького туризму в Україні неможливо без вузівської підготовки туристських кадрів, професійно орієнтованих на роботу з підростаючим поколінням.

Після впровадження дворівневої системи вищої освіти в нашій країні з'явилася велика кількість вузів, що здійснюють бакалаврську підготовку фахівців для сфери туризму. Велику роль в цьому процесі відіграють і педагогічні вузи. Однак освітні програми бакалаврату націлені на підготовку кадрів, здатних працювати в сфері екскурсійних, туроператорської та турагентської послуг, що надаються, перш за все, дорослому населенню. У той же час сфера дитячо-юнацького туризму зі своєю специфікою поки не охоплена бакалаврською підготовкою кадрів [5, 14].

Сьогодні виникає потреба цілеспрямовано готувати фахівців для сфери дитячо-юнацького туризму, так як традиційно цю нішу продовжують займати фахівці, що не мають фахової освіти. Сфера дитячо-юнацького туризму

в не меншому ступені, ніж всі інші, потребує висококваліфікованих фахівців і наукових співробітників, що володіють не тільки загальними, але й спеціальними компетенціями [13, 17].

Однією зі спеціальних компетенцій є "анімаційна компетентність", яку О.П.Літвінова-Головань тлумачить, як «володіння сукупністю знань, умінь та навичок з різних галузей туристичної, спортивно-оздоровчої, дозвільної та культурно-пізнавальної діяльності, для ефективної анімаційної діяльності [6].

В сучасному середовищі анімація має значення не тільки для людини, але для туризму в цілому. Так, за оцінками фахівців, в даний час включення анімаційних програм культурно-пізнавального, спортивно-туристичного, розважального характеру у зміст туристських маршрутів і поїздок підвищує їх престиж і затребуваність на ринку туристських послуг [1]. Таким чином, вимоги сьогодення до якості професійної підготовки фахівця з дитячо-юнацького туризму викликають необхідність розглянути аніматорську підготовку, як складову

професійної підготовки у вишах що й зумовило актуальність даної роботи.

Робота виконана відповідно теми «Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання, спорту і туризму» (державний реєстраційний номер 0115U004337).

Мета дослідження – довести необхідність включення елементів туристської анімації у навчальний процес підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту, здатних вести професійну діяльність в сфері дитячо-юнацького туризму.

Результати дослідження та їх обговорення. Дитячо-юнацький туризм (ДЮТ) є частиною спортивно-оздоровчого туризму і розвивається в тісному контакті з державою на базі станцій юних туристів та інших форм його організацій. Дитячо-юнацький туризм - це засіб гармонійного розвитку підростаючого покоління, що реалізовується в формі спорту, відпочинку та суспільно корисної діяльності, характерним компонентом якого є подорож (екскурсія, прогулянка, похід, експедиція) [11].

Дитячо-юнацький туризм займає значну частину ринку туристської індустрії. ДЮТ може бути не тільки у активній, але й у пасивній формі - екскурсійні тури та подорожі тощо. Програми відпочинку призначені поширити кругозір молоді, зміцнити здоров'я та розкрити таланти, завдяки чому ми отримаємо у майбутньому гідного і активного члена нашого суспільства. Тому назріла необхідність підготовки таких фахівців, які б були здатні забезпечити не тільки спортивну складову туризму, а зробити відпочинок красивим, веселим, незабутнім й безпечним.

Останнім часом організацію культурного дозвілля, розваг і організації послуг оздоровчого характеру найчастіше називають послугами анімації, а розробникам і організаторам послуг анімації присвоюється статус аніматорів. В основу слова анімація лягли латинські слова *anima* - душа; *animatus* - одухотворення. Анімація - це стимулювання повноцінної рекреаційної, соціально - культурної дозвільної діяльності людини шляхом впливу на його життєві сили. Анімаційна діяльність - інноваційна діяльність по залученню учасників освітнього, соціального чи культурного процесу в активні, творчі, взаємозбагачуватися міжособистісні відносини [16].

Різниця понять «анімація», «рекреаційна анімація», «готельна анімація», «туристська

анімація» пов'язана з різноманіттям існуючих форм і програм дозвільної анімаційної діяльності. Ми розглядаємо туристську анімацію, як різновид туристської діяльності, що здійснюється у туркомплексі, на транспортному засобі (поїзді, автобусі тощо) або в місці перебування туристів (на міській площі, в театрі чи парку міста тощо), яка залучає туристів в різноманітні заходи через участь у спеціально розроблених програмах дозвілля. Іншими словами, туристична анімація - це туристська послуга, при наданні якої турист втягується в активну дію. Туристська анімація покликана взаємодіяти з туристами, за допомогою розважальних, культурно-дозвільних, спортивно-оздоровчих, рекреаційних та інших програм.

З точки зору системного підходу туристська анімація - це задоволення специфічних туристських потреб у спілкуванні, русі, культурі, творчості, приємному проведенні часу, розвазі. Діапазон цих потреб дуже широкий, оскільки молодь, яка вирушає на відпочинок, вкладає в це поняття абсолютно різний сенс. Відповідно до попиту і мотивації подорожей в практиці туристського обслуговування складаються такі види анімації, що задовольняють різні потреби туристів:

- анімація в русі - задовольняє потребу в русі, що поєднується із задоволенням і приємними емоціями;
- анімація через переживання - задовольняє потребу у відчутті нового, невідомого, несподіваного при спілкуванні, відкриттях, а також при подоланні труднощів;
- анімація через спілкування - задовольняє потреби в спілкуванні з новими, цікавими людьми, у відкритті внутрішнього світу людей і пізнанні себе через спілкування;
- анімація через заспокоєння - задовольняє потребу людей в психологічному розвантаженні від повсякденної втоми через заспокоєння, усамітнення, контакт з природою, а також потреба в спокої і «дозволевих лінощах»;
- культурна анімація - задовольняє потребу людей в духовному розвитку особистості через залучення до культурно-історичних пам'яток і сучасних зразків культури країни, регіону, народу, нації;
- творча анімація - задовольняє потребу людини у творчості, демонстрації своїх творчих здібностей і встановленні контактів з близькими по духу людьми через спільну творчість.

Використовуючи власний досвід і результати досліджень [2, 10, 18], ми впевнені, що

затребуваність фахівців-тураніматоров всіх рівнів буде зростати з кожним роком.

Традиційно на Україні організуються літні табори, що пропонують насичені анімаційні програми («Артек-Прикарпаття», «Артек-Буковель»). Серед них виділяються тематичні табори, які мають один напрямок (тематику), це наприклад, наметові табори з навчанням елементам туризму, спелеологічні, археологічні, геологічні, екологічні, географічні, спортивні, кінно-спортивні табори, табори з релігійним («Сарепта») або національно-патріотичним напрямком («Пласт», «Козацька фортеця», «Азовець»). За даними ДЮЦ міжнародного співробітництва (м.Дніпро) у 2015 році у літніх таборах відпочило 1111 чоловік учнівської молоді, з них: у оздоровчих - 461 чол., історико-краєзнавчих – 150, туристсько-спортивних – 300, військово-спортивних – 200 чол. відповідно.

Сьогодні велика перевага віддається дитячим центрам за кордоном, де молодь може поринути у нову культуру з іноземною мовною практикою. Ці табори (що знаходяться в Болгарії, Польщі, Великій Британії тощо) відрізняються насиченими екскурсійними та тематичними програмами. Популярними є екскурсійні автобусні культурно-пізнавальні тури до Європи. Подорожували Європою та іншими країнами світу в 2014 році 478 дітей та 95 педагогів Дніпропетровщини (34 подорожі). Чехія, Німеччина, Польща, Болгарія, Франція, Угорщина, Австрія, Італія, Англія – саме ці країни були в центрі уваги дітей в 2014 році. Близько 800 представників з числа учнівської, студентської молоді та педагогічних працівників Дніпропетровщини відвідали Францію, Польщу, Чехію, Болгарію, Німеччину, Австрію, Угорщину, Хорватію, Нідерланди, Італію, Словаччину, Грузію, Болгарію у 2015 році.

«Друге народження» переживають і екскурсійні поїздки Україною. Дитячо-юнацькі центри та тур-оператори пропонують нові екскурсійні програми з цікавими для дітей та молоді туристськими брендами («Яремче – новорічна столиця Прикарпаття», «Подорож до святого Миколая», «Різдво у Львові», «Фортеці України», «Подорож на Хортицю», «Стародавній Київ», «Софіївський парк» тощо), розважальні («Веселі карамелі», «Фабрика морозива», «Екскурсія на фабрику «Рошен» з дегустацією продукції), патріотичні («Львів – духовна столиця України», «Діарама Битва за Дніпро», «Воїни світла, воїни добра»), пізнавальні (екскурсії до садиб письменників, поетів) тощо. Можна обрати варіанти, які інтегровані в

програми профільних навчальних закладів, такі як екскурсія для юних біологів в Біосферний заповідник «Асканія-Нова» ім. Ф. Е. Фальц-Фейна або «Самарський бор». 947 екскурсій Дніпропетровщиною проведено закладами освіти області в 2014 році при загальній кількості 33 198 представників учнівської молоді, Україною – 3031 (49659 учасників). Географія маршрутів різноманітна: Київ, Львів, Одеса, Запоріжжя, Полтава, Тернопіль, Кам'янець-Подільський, Івано-Франківськ, Умань, Асканія-Нова.

Однак туристська анімація як відзначають численні дослідники (І. Булигіна, Н. Гаранін, С. Килимистий, О. Максимець, А. Сисньова, Т. Сокол та ін.) уповільненими темпами проникає в діяльність туристських комплексів і в структуру туристського продукту внаслідок відсутності штату професійних фахівців, методик і алгоритмів їх діяльності. А так же з причини відсутності навичок і практичних умінь, не сформованих у майбутніх фахівців в сфері туризму за час навчання у ВНЗ [8].

Як ми вважаємо та відмічають деякі автори, кількість годин з викладаємих у різних вищих дисциплін таких «Організація анімаційних послуг в туризмі», «Фізичне виховання і спортивний туризм», «Спортивно-оздоровчий туризм», «Туризм» тощо, які визначені навчальним планом, не дають змоги майбутнім фахівцям набути достатніх професійних умінь і навичок аніматора [12]. З цього приводу С.М. Килимистий зазначає, що професійна майстерність не може бути сформована у процесі навчання, у студентській аудиторії. Тут лише формуються її основи. Професійна майстерність аніматора є сукупністю теоретичних знань і практичного досвіду, якого набувають під час професійної, інколи довготермінової діяльності. Саме тому проблеми формування основ професійної майстерності аніматора необхідно пов'язувати, з одного боку, із засвоєнням теоретичних знань, а з іншого – з оволодінням методами і прийомами, уміннями і навичками професійної діяльності [4]. Особливо при підготовці фахівців для сфери дитячо-юнацького туризму необхідно розвивати та розширювати різні види туристсько-спортивної підготовки [3].

З метою підвищення професійних навичок майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту з туристської анімації при роботі з учнівською молоддю нами був складений навчальний посібник «Рухливі ігри з елементами туризму» [9], в якому запропоновано різні види ігор та естафет, які можна використовувати як у період проходження

практик, так і у літніх таборках: ігри з мотузкою (горизонтальною і вертикальною) та альпенштоком, ігри з елементами спортивного орієнтування (на місцевості та у приміщенні); мотузкові курси та естафети з елементами туризму.

Пропоновані ігри можуть використовуватися як в спортивному залі, так і на спортивному майданчику або у класі, в залежності від поставлених завдань. Більшість ігор не вимагають від учасників спеціальної підготовленості. Правила в них можуть варіюватися самими учасниками і аніматором, в залежності від умов, в яких ігри проводяться. У них немає точного встановленого числа граючих, точного розміру майданчика, інвентар можна використувати той, що є у наявності і може бути різним. Проте, всім іграм притаманний елемент змагання, де кожен виступає за себе або кожен за свій колектив, а також необхідна взаємодопомога та взаємовиручка, що є необхідним і важливим для туризму. В одних іграх учасники діють індивідуально або групами, домагаючись особистого інтересу, в інших - колективно, відстоюючи інтереси свого колективу, своєї команди. Розташування туристів на площадці також може бути різним [15].

В посібнику описано правила та вимоги до проведення туристського зльоту, надано сценарії спортивних заходів та свят з туризму для різної вікової категорії учнівської молоді.

Туристська анімація дозволяє, використовуючи педагогічний потенціал туризму, вирішувати багато освітніх завдань з дітьми шкільного віку, створюючи позитивні умови для активного і вільного розвитку особистості в діяльності. Учнівська молодь отримує можливість вільного вираження своїх почуттів в процесі спілкування, кожен учасник групового спілкування залишається в увазі інших, відбувається самовираження особистості, заохочуються нехай суперечливі, парадоксальні, навіть іноді «неправильні» судження, але які свідчать про самостійність учнів, про їх активну позицію, що дозволяє їм відчувати себе впевнено і відчувати свою значимість [7].

Анімаційні програми носять комплексний характер, де одночасно з розважальними заходами використовують різноманітні спортивні ігри, вправи та змагання. Таке поєднання робить ці програми більш насиченими, цікавими і корисними для зміцнення, відновлення здоров'я, тому у взаємозв'язку туристської анімації і спорту

найчастіше і досягається найбільший відновлювально-оздоровчий ефект.

Однак поки не буде привабливих анімаційних програм в наших турцентрах, туркомплексах, ми не зможемо конкурувати з шагнувши далеко вперед зарубіжними туристичними підприємствами. Звичайно, для нормального розвитку туристської анімації одного ентузіазму замало. Тому об'єднання зусиль освітніх установ всіх рівнів, турфірм і громадських організацій, які вирішують практичні завдання розвитку дитячо-юнацького туризму в нашій країні, обмін досвідом між ними повинні сприяти успішній підготовці, перепідготовці та підвищенню кваліфікації фахівців у цій сфері туристської діяльності [5].

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у практичному втіленні розроблених методичних матеріалів у практику підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту та підвищенні рівня їх спеціальних компетентностей.

Література:

1. Агєєва І.С. Можливості використання анімаційних програм в туризмі // Молодий вчений. - 2012. - №6. - С.123-125.
2. Богданова Н.В. Анимация в туристско-краеведческой деятельности / Богданова Н.В. // Проблемы и перспективы социального и спортивно-оздоровительного туризма: сборник научных статей и материалов Международной научно-практической конференции. – М.: РГУФКСМиТ, МосгорСЮТур, 2012. – С.170-172
3. Казьмина Е.Г. Организационные особенности подготовки менеджеров спортивного туризма и путешествий на современном этапе / Е.Г. Казьмина, В.И. Черненко // Проблемы и перспективы социального и спортивно-оздоровительного туризма: сборник научных статей и материалов Международной научно-практической конференции. – М.: РГУФКСМиТ, МосгорСЮТур, 2012. – С.19-20
4. Килимистий С. М. Анімація в туризмі: Навч. посіб. – К.: Вид-во ФПУ, 2007. – 188 с.
5. Кошевой В.А. Проблемы и перспективы подготовки магистров для сферы детско-юношеского туризма / В.А.Кошевой, Е.Ю. Зейналова // Проблемы и перспективы социального и спортивно-оздоровительного туризма: сборник научных статей и материалов Международной научно-практической конференции. – М.: РГУФКСМиТ, МосгорСЮТур, 2012. – С.17-18
6. Літвінова-Головань О.П. Дослідження професійної компетентності майбутніх фахівців з

туризму [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=1643

7. Махов И.И. Использование коммуникативных туристских игр на уроках физической культуры / И.И.Махов, И.В. Махов // Проблемы и перспективы социального и спортивно-оздоровительного туризма: сборник научных статей и материалов Международной научно-практической конференции. – М.: РГУФКСМиТ, МосгорСЮТур, 2012. – С.132-134

8. Портных А.В. Проблемы подготовки бакалавров туризма к анимационной деятельности в условиях обучения в вузе / А.В. Портных // Педагогические науки. – 2013. - № 16-1. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://novainfo.ru/article/1786>

9. Скрипченко И.Т. Подвижные игры и эстафеты с элементами туризма / И.Т.Скрипченко. – Дніпропетровськ: «Інновація», 2016. – 170 с.

10. Скрипченко И.Т. Тайпарк - как новое средство активного отдыха для разных групп населения на Украине / И.Т. Скрипченко // Туризм і краєзнавство: Збірник наукових праць. ДВНЗ Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім.Г.Сковороди. – Переяслав-Хмельницький, ПП «СКД», 2013. – С.354-357

11. Скрипченко И.Т. Основні дефініції в дитячо-юнацькому туризмі/ І.Т. Скрипченко // Наукові записки: збірник наукових статей –Київ: Вид-во НПУ ім.. М.П. Драгоманова, 2014. – Випуск СХХІ (121). – С. 218-230 (Серія педагогічні та історичні науки)

12. Скрипченко И.Т. Про деякі аспекти викладання дисципліни «Туризм» у вищому фізкультурному закладі // Молода спортивна наука України: Зб. наук. статей з галузі фізичної культури та спорту – Львів: НВФ: «Українські технології», 2006. – Вип. 10. – Т. 1. – С.155–159 9.

13. Скрипченко И.Т. Професійна готовність майбутніх фахівців із фізичного виховання та спорту до діяльності у сфері дитячо-юнацького туризму / І.Т. Скрипченко // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2015. – № 2 (30). – С. 34-38

14. Скрипченко И.Т. Сучасний погляд на підготовку майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до професійної діяльності у сфері дитячо-юнацького туризму / І.Т. Скрипченко // Фізичне виховання, спорт і туристсько-краєзнавча робота в закладах освіти: Збірник наукових праць. Додаток до Гуманітарного вісника ДВНЗ Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім.Г.Сковороди. – Переяслав-Хмельницький, ФОП Лукашевич О.М., 2015. – С.359-366

15. Скрипченко И.Т. Теоретико-методичні аспекти використання рухливих ігор туристської спрямованості у підготовці майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до професійної діяльності у сфері дитячо-юнацького туризму/ І.Т. Скрипченко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15 Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – К.: Вид-во НПУ ім.. М.П. Драгоманова, 2016.– Вип.3 К 1 (70) 16. – С. 169-173

16. Скрипченко И.Т. Українсько-російсько-англійський термінологічний словник довідник з туризму для майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту / І.Т.Скрипченко . – Дніпропетровськ: ПФ «Стандарт-Сервіс», 2014. – 163 с.

17. Сударева Н.С. Деякі чинники формування професійної компетентності майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму / Сударева Н.С. [Електронний ресурс] // Режим доступу:<http://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2009-10/09snssht.pdf>

18. Ухличева И.В. Особенности анимационной деятельности в молодежном туризме [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2139/1/Особенности анимационной деятельности в молодежном туризме.pdf>

Информация об авторе:

Скрипченко Ирина Тарасівна – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту

Поступила в редакцию 24.11.2016